

**Ефективність систем управління,
розвитку, захисту та
використання водних ресурсів
(Effectiveness of systems for the management,
development, protection and use of water
resources) **стаття 6.2 м)****

Михайло Яцюк , ІВПіМ НААНУ

*Розширене засідання Міжвідомчої робочої групи з
координації впровадження Протоколу про воду та
здоров'я*

Київ, АКВА-Україна -2017 , 7 листопада 2017

Цільовий показник 12. Розробка і затвердження планів управління басейнами річок Дніпро, Дністер, Дунай, Тиса, Сіверський Донець, Південний Буг

Індикатори:

	На 2015 рік	На 2020 рік
Розроблено План управління басейнами річок	Дунай, Тиса, Південний Буг	Дніпро, Дністер, Сів. Донець

Стратегії, законодавча/регуляторна база та міжнародні акти

- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року № 2059-VIII
- Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 р. № 1264-XII;
- **Водний кодекс України** (із змінами та доповненнями) прийнятий 6 червня 1995 року № 213/95-ВР.
- Закон України від 24.05.2012р. № 4836-VI «Про затвердження **Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро** на період до 2021 року»;
- **Закон України** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо **впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом**» від 4 жовтня 2016 року № 1641-VIII.
- Закон України «Про внесення **змін** до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з **одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування**» від 7 лютого 2017 року № 1830-VIII;
- Закон України «Про аквакультуру» від 18 вересня 2012 року № 5293-VI;
- Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 року № 3677-VI
- **Угода про асоціацію** між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони ратифікована Законом [№ 1678-VII від 16.09.2014.](#)

Стратегії, законодавча/регуляторна база та міжнародні акти

- Постанова КМУ від 30 березня 1998 р. N 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля»;
- Постанова КМУ від 20 липня 1996 року № 815 “Про затвердження **Порядку здійснення державного моніторингу вод**”;
- Національна доповідь “**Цілі сталого розвитку: Україна**” (схвалено на засіданні Міжвідомчої робочої групи високого рівня для організації процесу імплементації ЦСР).
- Розпорядження КМУ від 30 березня 2016 р. № 271-р «Про затвердження **Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням**».
- Наказ Мінприроди України 23.06.2017 № 234 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21 липня 2017 р. за № 888/30756) «Про затвердження форми дозволу на спеціальне водокористування та форми нормативного розрахунку водокористування і водовідведення» .
- Наказ Мінприроди України 03.03.2017 № 103 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 29 березня 2017 р. за № 421/30289) «Про затвердження **меж районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок**».
- Наказ Мінприроди України від 26.01.2017 № 26 "Про затвердження **Порядку розроблення водогосподарських балансів**", який zareєстровано у Мін'юсті 17 лютого 2017 р. за № 232/30100.

Стратегії, законодавча/регуляторна база та міжнародні акти

- Постанова КМУ від 18 травня 2017 р. № 336 «Про затвердження **Порядку розроблення плану управління річковим басейном**».
- Постанова КМУ від 30 вересня 2015 р. № 979 «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів (їх частин)»
- Наказ Мінприроди України від 26.01.2017 № 23 "Про затвердження **Типового положення про басейнові ради**", який зареєстровано у Мін'юсті 17 лютого 2017 р. за № 231/30099
- Наказ Мінприроди України від 06.02.2017 № 45 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 лютого 2017 р. за № 235/30103) «Про затвердження **Переліку забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод**»
- Наказ Мінприроди України від 26.01.2017 № 25 (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2017 р. за № 208/30076) «Про **виділення суббасейнів та водогосподарських ділянок у межах встановлених районів річкових басейнів**».
- Наказ Мінприроди України від 16.03.2015 № 78 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 квітня 2015 р. за № 382/26827) «Про затвердження **Порядку ведення державного обліку водокористування**».

Інституційні засади

- До числа ЦОВВ, що мають відношення до формування та реалізації державної політики з питань управління водними ресурсами, управління водогосподарсько-меліоративним комплексом (інфраструктурою) належать: Мінприроди, МінАПК, Мінрегіон, Мінпаливенерго, Мінінфраструктури, МОЗ, Держвод-агентство, ДСНС, Держгеослужба, Держрибагентство інші.
- Главою 4 Водного кодексу чітко визначено компетенцію державних органів у галузі управління і контролю за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів.
- Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство) є ЦОВВ, який реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства та гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів.

Інституційні засади

Громадськість має можливість залучатись до питань управління, розвитку, захисту та використання водних ресурсів шляхом **участі у діяльності басейнових рад.**

Основні **завдання басейнової ради** – дорадчого органу - є:

- вироблення пропозицій та забезпечення узгодження інтересів підприємств, установ та організацій у галузі використання і охорони вод та відтворення ВР у межах басейну;
- сприяння забезпеченню ІУВР у межах території річкового басейну;
- забезпечення узгодження інтересів та координації дій заінтересованих сторін щодо управління водними ресурсами на території річкового басейну;
- сприяння співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, у забезпеченні досягнення «доброго» екологічного та хімічного стану масивів поверхневих вод у межах території річкового басейну;
- надання **пропозицій до проекту плану** управління річковим басейном (ПУРБ);
- сприяння виконанню ПУРБ, державних, цільових, галузевих, міждержавних, регіональних і місцевих екологічних програм і проектів, що стосуються річкового басейну;
- сприяння розробленню та реалізації програм і проектів технічної допомоги, залученню інвестицій для виконання заходів, спрямованих на покращення екологічного стану річкового басейну;
- **оцінка виконання ПУРБ.**

Фінансові засади

- Виконання заходів має здійснюватись у межах **видатків, передбачених у державному бюджеті відповідним органам, а також за кошти міжнародної технічної допомоги та інших джерел фінансування незаборонених законодавством.**
- Одним із основних фінансових інструментів є Закон України від 24.05.2012р. No 4836-VI «Про затвердження **Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року**», в якому **передбачені відповідні обсяги фінансування для реалізації відповідних заходів**

II. програми моніторингу та індикатори

- Відповідно Угоди про асоціацію (УА) Україна-ЄС, Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради = ВРД та ЦСР Україна зобов'язалася вжити заходи на реалізацію довгострокових цілей сталого розвитку, розвиток галузевих стратегій щодо покращення якості води та управління водними ресурсами. Зокрема, **пунктом 62УА УА-ЄС до 2019 року передбачається розроблення плану управління українською частиною району басейну р. Дунай»** (відповідальні виконавці: Мінприроди, Держводагентство, Мінінфраструктури, Мінрегіон).
- Відповідно до першочергових пріоритетів реформ та векторів розвитку, визначених **Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020»**, схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, задекларовано необхідність **досягнення безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води.**

II. програми моніторингу та індикатори

Середньостроковим планом пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням КМУ від 3 квітня 2017 р. № 275-р визначено, що на інституційному рівні запровадження ІУВР потребує:

- **оптимізації функцій і повноважень** центральних (у тому числі шляхом децентралізації владних повноважень) та місцевих **органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо розпорядження та управління водними ресурсами**;
- **удосконалення діючої структури басейнових та обласних управлінь водних ресурсів**, що належать до сфери управління Держводагентства;
- здійснення **оцінки сучасного екологічного стану основних річкових басейнів України** та розроблення на їх основі елементів планів управління річковими басейнами.
- **Цільовими значеннями індикаторів** визначеними у Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна” (схвалено на засіданні Міжвідомчої робочої групи високого рівня для організації процесу імплементації ЦСР) передбачено затвердження **1 ПУРБ у 2020 році, 9 - у 2025 році та ще 9 - у 2030 році (??)**.

II. програми моніторингу та індикатори

- **Ключовими завданнями політики національної безпеки у внутрішній сфері, визначеними Стратегією національної безпеки України (затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015а), сформовано перелік пріоритетів безпеки держави, серед яких: гарантування безпечних умов життєдіяльності населення; поліпшення екологічного стану водних ресурсів, якості питної води; створення умов для розкриття потенціалу аграрного сектору України у доступному, якісному і безпечному продовольстві.**

III. головні проблеми, які пов'язані з цільовою областю

- Подальше удосконалення існуючого законодавства з питань управління ВР та меліорації земель.
- Не врегульовані питання, що визначають **умови та можливості сталого функціонування галузі на засадах її децентралізації і участі в ІУВР водокористувачів**, створення сприятливого **середовища для ведення бізнесу**, в т.ч. малого і середнього бізнесу; забезпечення **прозорості та справедливого розподілу водних ресурсів**, створення **механізму інклюзивного залучення стейкхолдерів до басейнового управління**.
- **Неефективність існуючої системи управління ВР через високий ступінь її централізації**, що **стримує** впровадження інтегрованого та інклюзивного **управління водними ресурсами за басейновим принципом**, практично повна відстороненість водокористувачів від **управління та формування тарифів на послуги з подачі та відведення води**, недостатній **рівень фінансування** через **відсутність коштів у Державному бюджеті** за одночасної **неможливості залучення інвестицій**.
- Потребує розробки механізмів впровадження принципів ІУВР - «забруднювач» платить і «користувач» платить, «вода платить за воду в басейні»
- Надзвичайно нагальною потребою є удосконалення системи моніторингу якості води, оцінки екологічного стану водних об'єктів і прогнозування їх змін відповідно до вимог ЄС